

raturi, a vendar je v tej satiri malo humorja. Sarkazem, ki podira, trga in grize, nas ravnotako malo zadovoljuje, kakor bolešno, eterično, slabotno nasmihanje in skrivnostno lascivno namigavanje. Detela ljubi tisti dovtip, ki se kar ukreše in posveti, da se ti zabliskne pred očmi in da se zasmeješ s tistim zdravim smehom, ki odvali kamen od srca in prežene oblake s čela.

Dobro je imeti takega pisatelja!

Dr. Evgen Lampe.

A. Aškerc: **Jadranski biseri.** Balade in romance slovenskih morskih ribičev. Str. 154. — Plodovit pa je Aškerc in tudi priden! To se pravi: Njegova plodovitost je sad njegove pridnosti. On ne čaka pesniške inspiracije — ti časi so mu tudi že odveneli — ampak si je sam išče s tako vztrajnostjo, da se mu Muza ne more popolnoma ogniti in ga mora vsaj postrani pogledati. In on gre in napiše knjigo pesmi. Dobil je v tem neko posebno ročnost, da dela v množinah, ki so sicer neobičajne, in tudi tržišče za njegove izdelke mu je zvesto.

„Jadranski biseri“ so pridno nabrani in prijetno nas je iznenadilo, da to knjigo lahko mirno priporočamo zaradi vsebine. Marsikaj se bo dalo s pridom deklamirati tudi na kmetih; v baladah in romancah Antona Hribarja, ki jih po družtvih radi deklamirajo, veje sicer toplejši dih, dikcija je globokejša, ton bolj naroden, a tudi „Jadranski biseri“ se bodo utegnili vzdržati poleg njih, vsaj nekateri, ki imajo kaj žarka in tona.

Aškerc je šel poezije iskat na morje. Iskal je v Pragi na shodu svobodomislecev, a tam je ni bilo. Pa je šel iskat poezije med ribiče, ki v lahnem čolnu trepetajo na morju, v mesečni noči nad brezdanjo globino — in tam je našel poezijo, lepo, veliko in vablivo. In česar več nima v prsih, ker njegovo svetovno naziranje je hladno, prazno, brez vonja kadil in mire brezsmrtnosti — to se mu je tam ponudilo bliščeče in ljubeznivo, pa je nabiral, izpiral, poskušal in obrušal — in je podal celo knjigo ribiških balad in romanc. Priden delavec na literarnem polju, trudoljuben ribič iz oceana tradicije!

Dobri prijatelji so mu pomagali, ki jim po vsej pravici izreka svojo hvaležnost, kajti z njihovo pomočjo je mnogo nalovil, da so se mu mreže trgale. Pa je tudi vse spravil, nič ni izbiral, bisere in školjke, ribice in pajke. Množina ga je premagala, in pridnost mu je bila v škodo. Veliko je lepega slišal od ribičev, in kar so mu oni pripovedovali v svoji prirodnolepici dialektični prozi, to je on prepisoval v visokoslovenske rimane stihe.

Pravljica je pri tem izgubila na poeziji, če je tudi pridobilo na rimi. In tako se je zgodilo, da je iz duš ribiških dvigal balade,

pa mečem jih v poetični svoj čoln,
ki kmalu bode jih do vrha poln.

Ko jih ne bi bil metal do vrha, ampak ko bi bil le nekatere pesniško v svoji duši preživel in druge pustil, bi bila knjiga boljša. A potem bi bil Aškerc pesnik, kar — v tej knjigi — ni . . .

Pač — nekaterikrat zazveni kakor poezija, a le mimogrede, n. pr.:

Teče v morje potok, teče,
Po skalovju žubori . . .

a pridejo vmes trde vezi, n. pr.:

Ni me več, nič več! Kako
britko je prestati biti! (Str. 59.)

Večina je pa čista proza, n. pr.:

Ubit je mnog bil naš rojak,
med njimi tudi neki Rak . . . (Str. 44.)

Zdajpazdaj omahne,
pade vznak v valove
ribič mrtev kak . . . (str. 55.)

„Stoj, ribič lakomni ti, stoj!“
zakliče nekdo zad . . . (Str. 144.)

Čimdalje več mrličev, ah,
mu vstaja iz grobov . . .
Rebulo zgrabi silen strah
in pobeži domov. (Str. 144.)

Škoda, da ni ta snov pesniško obdelana. Pa Aškerc je našel tu vsaj pravo pot, kjer se da dobiti bisero.

Pohujšanje v dolini šentflorijanski. Farsa v treh aktih. Spisal Ivan Cankar. Ljubljana 1907. Založil L. Schwentner. Str. 82. — Anglež Bernard Shaw je izdal knjigo o Ibsenu, v kateri hoče pokazati kvintesenco ibsenizma. Ibsen po njegovem mnenju ilustrira tezo, da je pravo suženjstvo sedanjih dni „robova čednostnim idealom“. Cankar si je prisvojil te Ibsenove nazore, samo da jih on ne ilustrira, ampak karikira. Ta njegova „čista“ umetnost prezira vse, kar je moralno; kdor hoče veljati za moralnega, ali kakor pravi Cankar, za krščanskega in rodoljubnega človeka, pa je hinavec, grd in vsega zasmehovanja vreden. To nam hoče dokazati tudi v tej farsii, v kateri povzdiguje svojo umetnost na račun nezavednega občinstva, ki ploska, kadar je blamirano.

Rodoljubi v dolini šentflorijanski so pravi tipi pobeljenih grobov, vsi, kar jih je: Župan, županja, notar, ekspeditorica, cerkovnik. . . Umazana usta darcarjeva so še najbolj poštena. Grdi, pohotni, nečedni ljudje, ki predstavljajo Cankarju konvencionalno zunanjo moralno, ki laže sebi in drugim, se razkrinkujejo kot hinavci, ki so slabši, kakor oni, ki odkrito in javno zaničujejo vsako moralno. Emancipacija od npravnosti, v kateri se koplje vagabund-umetnik, je Cankarjev evangelij. Bilo bi odveč, da bi razlagali razne mistične podrobnosti. Spravil je v igro tudi Mefistofela, ubogo paro, ki mora osramočen uiti, kajti rodoljubi šentflorijanski so taki hinavci, da se še hudiču studijo, in pri umetnosti, ki plava onkraj dobrega in zla, je tudi hudoba opeharjena. Frivolnega namigavanja je v igri vse polno, celo Salomin ples v mnogo bolj rafiniranih okolnostih mora pomagati, a najbolj se nam upira konec, ko „rodoljubna“ družba, polna greha in hinavščine, ironično zapoje himno — svetemu Alojziju. Taka frivolnost mora odbiti s studom tudi onega, ki je že vaje modernih satanizmov. Cankar hoče s svojo predrznostjo imponirati in se norčuje iz onih, od katerih zahteva, da se mu klanjajo in poljubljajo noge njegovi malo oblečeni umetnosti. Mi pa nismo takih misli, in kakor radi priobčujemo vse dobro, tudi kar Cankar napiše, odklanjamo njegovo pohujšanje.

Dr. E. L.

Kobzar. Izbrane pesmi Tarasa Ševčenka z zgodovinskim pregledom Ukrajine in pesnikovim življenjepisom. Prevel Jos. Abram. Leposlovna knjižnica V. zvezek. Založila „Katoliška Bukvarna.“ Str. 228.

Ljubljana, 1907. — Zazrla je belo jutro knjiga, že dolgo zaželjena v dušah mladih poetov. Programatična knjiga zanje! Nazaj jih kliče k živi in neoskrunjeni prirodi, materi vseh Orfejev, nazaj k poeziji čilega naroda, ki ga še ni postarala proza moderne „kulture“. „Kobzar“ — pesmi, kakor dihi mladega, gigantskega življenja — kakor življenje samo! In njihov batko Ševčenko — kakor veliko dete prirode, polno mladih moči in neizrabljenih mišic! Moderni poetje vis-à-vis Ševčenku se zdé, da so suhe citrone, ki jih je izžela moč „kulture“. O ti moderni poetje —: za komodnim pultom sede in pišejo lažnjive verze o prirodi in življenju, ko niso videli ni prirode ni življenja. Da bi „Kobzar“, to izbrano cvetje iz poezij največjega Ukrajince, učil našo generacijo pota do prirode, do življenja!

Kadar prebiram Ševčenka, vidim v fantaziji pred seboj slepega kobzarja-pevca — prav resnično! Slišim ga — na strune udarja pesem-kolomejko ali pa s solzo na brazdavam licu poje o ljubezni in pravici. S strašno kletvijo proklinja robstvo in nesrečno „doljo“ ali pa v naivni ekstazi prorokuje svobodo in slavo ponižani domovini. Veliko solz in veliko ljubezni „hlopskega“ naroda je razlito v njegovi pesmi. To in prav nič več! Nobenih tujih motivov. Vse smo že čuli — in vendar vsak motiv, nov in globok in oster, da reže v srce. Reže v srce! — Ko pa bereš moderno zbirko poezij, se ti odbije slednji verz ob srcu, kakor bi udaril kamen ob kamen. Motivi so tuji, zato tudi ostanejo tuji v vek. — „Kobzar“, kaže mladim poetom našim pot do srca — do naroda! — Celotno je poezija Ševčenkova kakor idilična gladina jezera, v katerem zre burna zgodovina Ukrajine svoj zasoljeni obraz. Ni skoro pesmi, da bi vanjo ne vpletel poet narodovih interesov. Celu sredi epičnega toka poezije obstane, začne v divjih solzah plakati nad domovino, vzdihati po ukljenjeni svobodi — ali hipoma se strezni in prične plesti romantično pripovedko (prim. „Katarina“, str. 202.). Tako je Ševčenko v vsaki pesmi glasnik svojega vzdihajočega naroda. Z njim prosi in zahteva, z njim joka in vriska, z njim moli in proklinja. Sredi naroda stoji — kot glasnik zdaj z glasno pozavno, zdaj z nežno violino, in z mojstrsko virtuoznostjo ubira strune narodovega srca. V stiku z življenjem in interesi ljudstva živi in umrje umetnost njegova. Tako je Ševčenko glasen kontrast umetnikov, ki se drže zastarane teorije „l'art pour l'art“ ter tonejo v kultu osebnosti. — Ševčenko nas uči graditi most čez široki propad, ki zijá dandanes med umetnostjo in med narodom!

Abramov prevod je do minucioznosti natančen, še bolj natančen, nego se zahteva od pesniškega prevoda. Zato bo dobro pripomogel njemu, ki hoče s pomočjo prevoda študirati original. — Z veliko pieteto do pesnika se je vglobil prevajavec v vse njegove posebnosti tudi tam, kjer bi šel drugi prevajavec svojo svobodnejšo pot. Nujno potrebno je bilo, da je spisal prevajavec kot uvod v „Kobzarja“ tudi zgodovinski pregled Ukrajine in dolgo biografijo poeta. Pregled je začrtan na podlagi novih virov, zato tudi v podrobnostih zanesljiv. Grajati pa mora kritik v knjigi številne tiskarske pogoške, nad katerimi se je tutam prav pošteno razjezil. Čujemo, da je „Leposlovna knjižnica“ s preselitvijo v ljubljansko tiskarno zavarovana za naprej proti taki tiskarski nesreči.

Ševčenko pa nam je ljub gost v naši književnosti.

Ant. Erjavec.

Palčki Poljanci. Slike in besedilo napravil E. Kreidolf, preložil O. Zupančič. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena K 3'60. — Pravljičica v slikah za otroke, ki bodo z veseljem gledali dolgo-brade palčke in okovane kobilice. Preprosto-naivno besedilo spremlja slike.

Ivan Podlesnik: **Knjigovodstvo.** I. del. Cena K 3'20. V Ljubljani. Založila „Katoliška Bukvarna“. Tiskala „Katoliška Tiskarna“. Str. 127. — Knjiga, kakršne nam je živo treba! Ali bi kdo tudi v knjigovodstvu iskal duše in toplega srčnega diha? V tej knjigi ga najde. Kajti gospod pisatelj ni začel pisati te knjige le kot tehničnega učila, ampak iz žive želje, da bi koristil naši že obstoječi, bujno se razvijajoči organizaciji. In ta odkrita, moška jasnost v namerah in ciljih nam je ljuba ter daje knjigi vzlet in življenje.

Gospod pisatelj se ozre najprej na društveno gibanje slovensko, ki je rodilo že toliko koristnega dela:

„Društveno življenje širom naše domovine se je v zadnjih letih tako lepo razvilo, da smemo biti Slovenci po vsej pravici ponosni na delapolne svoje organizacije. Malokateri narod more kazati na tako popolno organizacijo vseh za delo v blagor domovine vnetih moči kot ravno naš narod. Politična naša organizacija, katere središče je vodstvo Slovenske Ljudske Stranke v Ljubljani, je zavzela po letih trudapolnega dela in burnih bojov za pravice našega ljudstva vodilno politično mesto v naši domovini. Gospodarska organizacija, osredotočena v „Zadružni zvezi“ in „Gospodarski zvezi“ v Ljubljani, žanje toliko uspeha svojega dela že po kratki dobi svojega obstanka, da smemo upapolni gledati v lepo bodočnost že sedaj nepremagljive gospodarske naše te trdnjave. Delavske organizacije s svojimi lepo se razvijajočimi stokovnimi društvi se boré odločno in uspešno za pravice našega delavstva ter so kot nepremagljiv jez nasproti prodirajoči rdeči internacionali. Izobraževalno delo med našim narodom pa se osredotočuje v „Slovenski krščanski socialni zvezi“ v Ljubljani. To delo, bi trdil, je pa tudi podlaga za vse delo v prej naštetih organizacijah, ker je stara resnica, da le izobraženo ljudstvo ima zmisel za politično življenje, le izobražen človek si more urediti pravilno svoje gospodarstvo in le tak ima zmisel tudi za skupno narodno gospodarstvo; le izobraženo delavstvo se more uspešno boriti za svoje pravice. Izobraževalne naše organizacije so torej tista odprta vrata, skozi katera stopa naše ljudstvo v lepšo politično in gospodarsko bodočnost.“

Tem organizacijam piše pisatelj. Pa ne le njim — vsakomu, kdor ima željo po rednem, umnem, premišljenem delu:

„Vsako naše izobraževalno društvo je že, rekel bi, celota v celoti. V vsakem našem izobraževalnem društvu se že pripravlja temelj posamezniku, na katerem stoji potem v politično, gospodarsko in izobraževalno organizirani armadi slovenskega ljudstva. Potom predavanj in poučnih tečajev, ki jih prirejajo izobraževalna društva se vpeljujejo člani v politično in gospodarsko življenje. Politično naše časopisje in politični boji dramijo naše ljudstvo, da stopa kot enotna vrsta na bojišče, kadar je treba povzdigniti glas v dosego svojih pravic. Naše gospodarske zadruge po deželi pa so ne samo rešiteljice našega ljudstva iz gospodarske odvisnosti, temveč so tudi prave učilnice gospodarskega napredka. To harmo-